

CONVENCIO

Per un país lliure d'amiant!

NO
A
L'AMIANT

Barcelona
Auditori de Sant Martí
26 de novembre 2022

Organitza: COMISSIÓ CONTRA L'AMIANT DE LA FAVB
JUBILATS DE MACOSA-ALSTOM AFECTATS PER L'AMIANT

FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
VEÏNALS
DE BARCELONA

Seus

Auditori de Sant Martí Plaça d'Angeleta Ferrer, 2

Espai central de la Convenció

Sala d'actes: Obertura/Plenari/Manifest/Cloenda i Taula rodona *Salut i amiant*

Sala "la capella": Taula rodona *La ciutadania davant l'amiant*

Biblioteca Gabriel García Márquez Carrer del Treball, 219

Sala d'actes, planta -1: Taula rodona *El marc jurídic de l'amiant*

Centre Cívic de Sant Martí Carrer de la Selva de Mar, 215

Sala gran de la quarta planta: Taula rodona *Tractament de l'amiant*

Programa

9:30 Obertura

Presentació de la convenció per part de l'Ana Menéndez, presidenta de la FAVB

Salutacions institucionals

- **Eloi Badia**, Regidor d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica. Ajuntament de Barcelona
- **Yvonne Waterman**, Presidenta del Fòrum Europeu sobre l'Amiant (EAF). Presentarà una gravació que han fet per l'ocasió **Nikolaj Villumsen** (eurodiputat danès, vicepresident del Grup de la Izquierda en el Parlamento Europeu i membre de la Comissió d'Ocupació i Assumptes Socials) i **María Eugenia Rodríguez Palop** (eurodiputada, vicepresidenta primera de la Comissió de Drets de les Dones i igualtat de gènere i també de la Comissió d'Ocupació i Assumptes Socials)
- **Pere Aragonès, President de la Generalitat de Catalunya**

Minut de silenci per les víctimes de l'amiant. Introdueix **Miguel Moreno** de Jubilats de Macosa-Alstom afectats per l'amiant.

10:00 Taules rodones

(quatre taules rodones paral·leles)

Salut i amiant

Coordina: **Dr. Josep Tarres**

Lloc: **Auditori de Sant Martí, sala d'actes**

Tractament de l'amiant

Coordina: **Lluís Mallart**

Lloc: **Centre Cívic de Sant Martí, quarta planta**

El marc jurídic de l'amiant

Coordina: **Marta Barrera Garcia**

Lloc: **Biblioteca Gabriel García Márquez, planta -1**

La ciutadania davant l'amiant

Coordina: **Joan Maria Soler**

Lloc: **Auditori de Sant Martí, sala "La capella"**

11:30 Pausa

12:00 Plenari

Posada en comú de les aportacions tractades en les diverses taules rodones

12:45 Manifest

13:00 Cloenda

Cloenda de la convenció. En nom dels organitzadors parlaran **Joan Maria Soler** i **Miguel Moreno**.

Actuació del Cor de Barcelona. Director: **Miquel Àngel Arias**

.....

Condueixen la Convenció:

Montse Milà (AVV del Poblenou) i **Josep Escrich** (Jubilats de Macosa-Alstom afectats per l'Amiant)

MANIFEST

Per un país lliure d'amiant!

26 de novembre de 2022

La problemàtica de l'amiant és una qüestió transversal en la nostra societat, on la reflexió, l'anàlisi, el disseny i la planificació de les diferents actuacions s'han de prendre de forma col·legiada entre usuaris, afectats, tècnics, empreses, funcionariat i polítics. Tot dins de l'únic marc possible, que és la salut pública. On totes les Administracions de nivell i abast diferent parlin un mateix llenguatge, i que aquest sigui fruit d'uns criteris sanitaris, tècnics, jurídics i socials coherents. Solament així la ciutadania validarà, defensarà i farà propis tots els avenços, les iniciatives i actuacions necessàries per, ara sí, erradicar responsablement l'amiant del nostre país.

Es defineix la qüestió com a transversal perquè, tot i que l'amiant segueix sent una realitat preocupant dins del camp de la salut laboral, també s'ha convertit en un greu problema de contaminació ambiental i de salut pública. Aquesta situació, per desgràcia, anirà a més. Es tracta d'una pandèmia silenciosa i, com a tal, mereix d'actuacions immediates i decidides per part dels legisladors i dels polítics. Per fer front a aquesta pandèmia, la ciutadania exigeix el tràmit d'urgència en la implantació de totes les mesures preventives i correctives necessàries. La futura Llei per a l'Erradicació de l'Amiant a Catalunya ha de ser una d'aquestes mesures.

Per aconseguir-ho, cal impulsar definitivament l'aprovació d'un Pla nacional i una Llei per a l'Erradicació de l'Amiant a tot el territori català. No és una opció política sinó una obligació legal destinada a satisfer l'imperatiu normatiu de protecció de la salut, assenyalat a la Constitució espanyola.

Per desenvolupar de forma coherent aquest Pla nacional que ens ha de portar cap a un país sense amiant, és clau el desenvolupament dels censos municipals, reforçats per uns protocols contrastats. Uns protocols que marquin i determinin les etapes a seguir un cop es disposa del cens: identificació i avaluació de l'amiant, mesures preventives prèvies, retirada i gestió final. Una gestió final del residu amb amiant que ha d'incorporar nous espais (abocadors) que permetin, de forma segura, la recepció i condicionament d'aquest cancerigen fins a la seva transformació final.

A escala local, els consistoris han de potenciar i implementar estratègies comunicatives per conscienciar la ciutadania del perill de l'amiant i establir canals d'informació sobre com actuar correctament, així com oferir informació sobre totes les mesures que s'estan implementant al municipi i totes i cadascuna de les actuacions que d'una o altra manera poden tenir repercussió higiènica sobre la salut pública.

Aquest manifest és la síntesi del treball de persones vinculades d'una o altra manera a la problemàtica de l'amiant: afectats i afectades, metges i metgesses, juristes, professionals i activistes. El resultat de les seves reflexions específiques ha quedat plasmat en quatre documents annexos al manifest que seran lliurats a les diferents Administracions perquè els facin seus.

Els moviments de víctimes, veïnals, sindicals, els professionals vinculats a aquesta problemàtica i tots els participants d'aquesta convenció ens comprometem a continuar mobilitzats per tal que les Administracions posin tots els mitjans al seu abast amb l'objectiu que mai més hi hagi víctimes d'amiant. Cal esperar de totes i cadascuna de les distintes Administracions que, dins de les seves competències, tinguin sempre present el que ha succeït amb l'exposició a fibres d'amiant en temps passats. També ara, en temps present: exposició activa, passiva, inadvertida.

Desitgem que aquesta Convenció aporti consens perquè el futur, que comença demà, garanteixi a la ciutadania que aquest contaminant no volgut, deixi de ser respirat pels nens i nenes, el nostre veritable futur.

Per un país lliure d'amiant!

Pla Nacional d'Erradicació de l'Amiant a Catalunya (PNEAC), JA!

Llei d'Erradicació de l'Amiant a Catalunya (EAC), JA!

MANIFIESTO

Por un país libre de amianto!

26 de novembre de 2022

La problemática del amianto es una cuestión transversal en nuestra sociedad, donde la reflexión, el análisis, el diseño y la planificación de las diferentes actuaciones deben tomarse de forma colegiada entre usuarios, afectados, técnicos, empresas, funcionariado y políticos. Y todo dentro del único marco posible, que es la salud pública. En el que todas las Administraciones de distintos niveles y alcances hablen un mismo lenguaje y que este sea fruto de unos criterios sanitarios, técnicos, jurídicos y sociales coherentes. Solo así la ciudadanía validará, defenderá y hará propios todos los avances, iniciativas y actuaciones necesarias para, ahora sí, erradicar responsablemente al amianto de nuestro país.

Se define la cuestión como transversal porque, aunque el amianto sigue siendo una realidad preocupante en el campo de la salud laboral, también se ha convertido en un grave problema de contaminación ambiental y de salud pública. Esta situación, por desgracia, irá a más. Se trata de una pandemia silenciosa y, como tal, merece actuaciones inmediatas y decididas por parte de los legisladores y de los políticos. Para hacer frente a esta pandemia, la ciudadanía exige el trámite de urgencia en la implantación de todas las medidas preventivas y correctivas necesarias. La futura Ley para la Erradicación del Amianto en Catalunya debe ser una de estas medidas.

Para conseguirlo es necesario impulsar definitivamente la aprobación de un Plan nacional y una Ley para la Erradicación del Amianto en todo el territorio catalán. No es una opción política, sino una obligación legal destinada a satisfacer el imperativo normativo de protección de la salud, señalado en la Constitución española.

Para desarrollar de forma coherente este Plan nacional que debe llevarnos hacia un país sin amianto, es clave el desarrollo de los censos municipales, reforzados por unos protocolos contrastados. Unos protocolos que marquen y determinen las etapas a seguir una vez que se dispone del censo: identificación y evaluación del amianto, medidas preventivas previas, retirada y gestión final. Una gestión final del residuo con amianto que debe incorporar nuevos espacios (vertederos) que permitan, de forma segura, la recepción y el acondicionamiento de este cancerígeno hasta su transformación final.

A escala local, los consistorios deben potenciar e implementar estrategias comunicativas para concienciar a la ciudadanía del peligro del amianto y establecer canales de información sobre cómo actuar correctamente, así como ofrecer información sobre todas las medidas que se están implementando en el municipio y todas las actuaciones que, de una u otra forma, pueden tener repercusión higiénica sobre la salud pública.

Este manifiesto es la síntesis del trabajo de personas vinculadas, de una u otra forma, a la problemática del amianto: afectados y afectadas, médicos y médicas, juristas, profesionales y activistas. El resultado de sus reflexiones específicas ha quedado plasmado en cuatro documentos anexos al manifiesto, que serán entregados a las diferentes Administraciones para que los hagan suyos.

Los movimientos de víctimas, vecinales, sindicales, los profesionales vinculados a esta problemática y todos los participantes de esta convención nos comprometemos a continuar movilizados para que las Administraciones pongan todos los medios a su alcance con el objetivo de que nunca más haya víctimas del amianto.

Es de esperar de todas las Administraciones que, dentro de sus competencias, tengan siempre presente lo que ha sucedido con la exposición a fibras de amianto en tiempos pasados. También ahora, en tiempo presente: exposición activa, pasiva, inadvertida.

Deseamos que esta Convención aporte consenso para que el futuro, que comienza mañana, garantice a la ciudadanía que este contaminante no querido deje de ser respirado por los niños y niñas, nuestro verdadero futuro.

Por un país libre de amianto

Plan Nacional de Erradicación del Amianto en Catalunya (PNEAC), ¡YA!

Ley de Erradicación del Amianto en Catalunya (EAC), ¡YA!

DECLARACIÓ dels grups de treball de la Convenció

Introducció

Donat que:

- L'estimació de la presència de Materials amb Contingut d'Amiant (MCA) a Catalunya és de més de quatre milions de tones de fibrociment i varies desenes de milers de tones d'altres tipus de MCA,
- L'amiant és un cancerigen de primer grau, tal i com la comunitat mèdica l'ha definit de manera unànime,

Les persones reunides a Barcelona el 26 de novembre de 2022 en la convenció "Per un país lliure d'amiant!", a partir de les propostes de redactat elaborades per les quatre comissions de treball -Salut, Tècnica, Legal i Ciutadania-, fan pública la present declaració amb la finalitat d'augmentar la conscienciació de tota la població i dels actors directament implicats en aquest greu problema, així com d'exigir a les administracions locals i autonòmiques que posin tots els mitjans necessaris -normatius, executius i pressupostaris- per erradicar tot l'amiant del nostre país amb la màxima celeritat possible.

La salut i l'amiant ⁽¹⁾

A considerar:

1. La inhalació de fibres de totes les formes d'amiant és patògena per als éssers humans i per a tots els mamífers.

2. L'amiant és nociu per dues vies ben diferenciades:

- Per iniciar un procés inflamatori fibrosant que ocasiona malalties o processos crònics -plaques pleurals, asbestosi...-
- Per ser un cancerigen de primer ordre i única causa coneguda del mesotelioma. També pot ocasionar càncer de pulmó, laringe i ovari.

3. Les fonts de contaminació poden ser:

- Laborals.
- De convivència amb treballadors exposats.

- Ambientals -per veïnatge amb un focus emissor domèstic en estris o estructures de la pròpia llar-.

4. Avui, el problema important que justifica tota la preocupació mèdica i social -a part de les greus conseqüències actuals, encara no prou reconegudes ni compensades- és la seva capacitat cancerígena, present i futura.

5. L'amiant és un cancerigen de primer nivell sense un llindar mínim de seguretat i amb un llarg -llarguíssim- període de latència.

6. L'exposició a l'amiant es l'única causa del mesotelioma.

- Sense amiant no hi ha mesotelioma.
- Parlar de mesotelioma és parlar d'exposició a l'amiant.
- Les exposicions actuals, després de la prohibició del 2002, no tenen res a veure amb les anteriors a aquesta data: ara són menys intenses o de menys concentració.
- A dia d'avui, en el nostre entorn laboral i social ja no es donen les circumstàncies necessàries per provocar concentracions que portin a l'aparició de malalties del grup de cròniques, i menys amb

la gravetat que havien tingut.

7. L'exposició a les fibres d'amiant, sense deixar de ser una important causa actual de malaltia professional amb totes les seves variants i reivindicacions, és i serà cada cop més un problema de contaminació ambiental i de salut pública.

8. Els MCA bàsicament, però no només ells -també els fibrociments instal·lats, caducats i degradats-, són la font d'exposició ambiental a les fibres d'amiant. Aquestes fibres són cada vegada més abundants. Abans hi havia uns pocs macro focus de contaminació, potents, coneguts i localitzats. Ara hi ha milions de micro focus escampats arreu -tots els MCA instal·lats, envellits i degradats-.

9. La incidència anual de mesoteliomes -casos nous diagnosticats- va en augment. Així ho confirmen tots els estudis epidemiològics actuals, tant al Vallès com a tot Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol. La corba segueix una tendència ascendent i no hi ha senyals d'estabilització.

10. Els col·lectius més vulnerables actualment són:

- - Els treballadors no protegits d'empreses o en tasques d'erradicació de l'amiant.
- - Treballadors de manteniment i/o reparacions de MCA no protegits.
- - Les persones que treballen o viuen en entorns contaminats, la majoria sense saber-ho, i dins d'aquests col·lectiu el més vulnerable és el grup dels infants.

Recomanacions:

1. Tractar com cal totes les persones ja exposades i afectades.

A nivell mèdic, això vol dir:

- Cal aplicar i fer complir els protocols de seguiment i control.
- Cal establir un registre d'afectats i mantenir-lo actiu.
- Cal incloure el mesotelioma com a malaltia de declaració obligatòria.
- Cal acabar amb l'infirareconeixement i l'infiraregistre.
- Cal donar assistència i informació als afectats i als seus familiars.
- Cal donar suport mèdic a les seves necessitats.
- Cal fomentar la investigació, tant bàsica com clínica i epidemiològica.

- Cal trobar eines -marcadors- que permetin fer cribratges massius i un diagnòstic més precoç de les malalties.
- Cal potenciar assajos clínics per cercar nous tractaments més segurs i eficaços que puguin prolongar l'expectativa i la qualitat de vida dels malalts amb mesotelioma i altres neoplàsies.

2. Evitar que hi hagi nous casos. Per això cal eliminar la causa coneguda i evitable de la pandèmia. És a dir, cal erradicar l'amiant del nostre entorn, sense demora. I cal iniciar aquesta erradicació començant pels entorns més propers als infants: escoles, llars d'infants, poliesportius, biblioteques...

Marc jurídic de l'amiant⁽²⁾

La responsabilitat de l'Administració a l'hora de prevenir l'exposició a l'amiant

Tots i totes tenim dret a la pròpia salut.

L'exposició a l'amiant és una amenaça per a la salut de les persones, i aquest material, prohibit a l'Estat espanyol des del 2002, és reconegut des de fa dècades com un agent cancerigen de primer ordre per part de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i altres organismes supranacionals del sector de la salut i la sanitat.

Totes les Administracions tenen el deure de vetllar i generar les condicions adequades per garantir la integritat de l'esmentat dret a la salut.

Amb aquestes tres senzilles frases, connectades entre elles i íntimament relacionades, es podria resumir des del vessant legal la necessitat i la urgència d'impulsar definitivament l'aprovació d'una llei per a la completa erradicació de l'amiant a tot el territori, que permeti, d'una vegada per totes, expulsar l'asbest dels nostres entorns laborals i urbans i acabar amb la presència d'un material que, segons previsions de la Unió Europea (UE), serà el responsable directe de la mort d'almenys 500.000 persones al territori comunitari abans de l'arribada de l'any 2040, de les quals un mínim de 60.000 víctimes correspondrien a ciutadans i ciutadanes de l'Estat espanyol.

El dret a la pròpia salut no és un enunciat buit ni una mera declaració d'intencions. Ben al contrari, la seva exigibilitat és inqüestionada i està ben desenvolupada tant a nivell legislatiu com, especialment,

doctrinal. Aquest dret està recollit a l'article 43 de la Constitució Espanyola i forma part, segons el mateix text constitucional, dels "principis rectors de la política social i econòmica". O el que és el mateix, la Constitució estableix que el respecte a la salut esdevé un mandat inequívoc que ha de tenir present el legislador, que ha d'incorporar quan s'escaigui a la seva activitat normativa i que obliga les Administracions i el poder judicial a tenir-lo present a l'hora d'interpretar tant el contingut de la resta d'articles de la Constitució com de qualsevol altra llei.

L'exigibilitat judicial dels drets que emanen dels principis rectors depenen del contingut de les lleis i normes que desenvolupin aquest dret, que no és exigible de forma abstracta. En canvi, però, del text Constitucional i de la interpretació que en el decurs dels temps ha anat fixant sòlidament el Tribunal Constitucional (TC), resulta indiscutible que el dret a la salut es configura com un "deure de protecció" que afecta l'Estat i el conjunt de les administracions públiques, responsables segons la doctrina del TC d'adoptar "les mesures preventives" i crear les condicions per evitar o disminuir els riscos que puguin afectar la salut de la ciutadania en qualsevol àmbit (STC 126/2008).

Una consideració a la qual no és aliena la cura i preservació del medi ambient i l'entorn, consagrada també a la Constitució en el seu article 45. Evidentment, existeix una estreta relació entre salut i medi ambient com a conseqüència de que són nombrosos els factors ambientals que poden influir sobre el nostre organisme i, conseqüentment, afectar la nostra salut. És per això que el TC ha reiterat que la lluita contra la contaminació atmosfèrica i en defensa del medi ambient "té com a objectiu final i està íntimament relacionada amb la protecció de la salut de les persones" (STC 53/2016).

Aquesta esmentada obligació de vetllar per la salut i la integritat del medi ambient no neix en exclusiva ni s'esgota en el text de la Constitució. Ans al contrari, el mandat de protecció que afecta l'Estat i les diferents administracions públiques està present en nombrosos tractats internacionals subscrits i ratificats per Espanya i en una part significativa de la legislació de la Unió Europea. En tots els casos, com és sabut, l'Estat espanyol està subjecte al compliment d'aquesta normativa supranacional i la legislació nacional no pot, en cap cas, ni desvirtuar-la ni contradir-la.

Seria impossible fer una enumeració i encara menys una anàlisi exhaustiva d'aquest amplí corpus legislatiu d'abast supranacional, però entre aquests textos que haurien d'orientar i condicionar decisivament l'acció de les Administracions que fan esment i estableixen el dret a la salut, podríem esmentar, entre molts d'altres, la Declaració Uni-

versal dels Drets Humans, el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, el Pla Europeu de Lluita contra el Càncer -que obliga els Estats a desenvolupar polítiques actives de reducció de la població a substàncies potencialment perilloses i causants de càncer, com ho és l'amiant-, la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea o la recentment ratificada -amb més de vint anys d'endarreriment respecte la seva signatura per part de l'Estat espanyol- Carta Social Europea.

Tots aquests textos legals i tractats internacionals estableixen de forma explícita l'obligació per a les administracions públiques competents d'oferir garanties suficients per a l'exercici efectiu del dret a la pròpia salut i la seva protecció, estenent aquesta obligació no tan sols al manteniment de serveis d'atenció sanitària adequats sinó, molt important, al desenvolupament de polítiques de prevenció destinades a evitar o minimitzar el risc d'exposició a factors i circumstàncies susceptibles d'esdevenir una amenaça o un risc per a aquesta salut que es pretén protegir.

Molt més enllà d'aquest ampli deure genèric de protecció i foment de la salut, la problemàtica de l'afectació de l'amiant sobre la salut humana ha estat objecte de formulacions legislatives concretes i específiques per part de la UE, si bé és cert que centrades primordialment en els riscos i les conseqüències de l'exposició a l'asbest en l'àmbit laboral. Així, la "Directiva 83/477/CEE del Consell sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a l'amiant en el treball", dictada originalment el 1983 -molt abans, per tant, que la presència d'amiant fos vedada a territori comunitari-, ha estat modificada i notablement ampliada després fins en dues ocasions per adequar el seu contingut i adaptar-lo al coneixement i l'evidència científica que anava acumulant-se respecte la perillositat de l'asbest i la inexistència d'un lliandor segur d'exposició per sota del qual es pogués considerar innòcua l'exposició.

Parlant de la situació a la UE, considerem absolutament necessari que en aquest cas el Govern de Catalunya actuï en plena coincidència amb el contingut de la recent resolució del Parlament Europeu, de 20 d'octubre de 2021, amb recomanacions a la Comissió sobre la protecció dels treballadors contra l'amiant. A diferència de la resta de textos legals esmentats fins ara, la resolució aprovada i consensuada pel Parlament Europeu no vincula les administracions de l'Estat, doncs com el seu nom indica es tracta d'una petició subscrita pel Parlament i adreçada a la Comissió Europea per tal que es legisli en un determinat sentit. Tot i així, aquest text ha esdevingut una referència cabdal que hauria de guiar qualsevol actuació de les Administracions relacionada amb el

problema de salut pública i mediambiental que representa l'amiant, donat l'amplíssim abast i l'ambició que el Parlament Europeu expressa a l'hora d'instar polítiques actives i efectives per fer-hi front.

Aquesta resolució s'aprova i es publica a mode de crida d'atenció respecte de l'obligació d'aplicar el "principi de precaució" en relació a la necessitat de reduir al màxim el possible impacte de l'exposició a l'amiant sobre treballadors i treballadores i el conjunt de la població que pugui derivar de diferents actuacions properes en el temps instades per la mateixa UE, com ho són garantir la retirada progressiva completa dels productes derivats de l'amiant als Estats membres com a molt tard el juliol de 2025, o el macroprojecte de renovació de més de 35 milions d'edificis per millorar-ne l'eficiència energètica i assolir la fita d'esdevenir abans de 2050 el primer territori climàticament neutre.

Després de constatar que la utilització d'amiant ha estat massiva en el sector de la construcció durant dècades i que una bona part del parc immobiliari europeu és susceptible, per l'antiguitat de les construccions, de contenir materials fabricats amb amiant en estat de degradació que representen un perill seriós per a la ciutadania, i atenent al fet que "els efectes sobre la salut de l'exposició ambiental s'han infravalorat en gran mesura", insta a la Comissió Europea a dictar una directiva que obligui els Estats membres a crear estratègies nacionals coordinades per a un complet desamiantat dels seus territoris.

Així, entre moltes altres indicacions, el Parlament Europeu reclama que es creïn registres d'accés públic que continguin informació fiable sobre la presència d'amiant i altres substàncies potencialment perilloses en edificis públics i privats; que es creï un programa d'ajuts per tal que propietaris i llogaters no hagin d'assumir els costos de les tasques de desamiantat o, per exemple, que es procedeixi a una completa renovació de les xarxes de distribució d'aigua potable per evitar l'ús de canonades de fibrociment que eventualment puguin afavorir la ingesta de fibres d'amiant a través de l'aigua.

D'altra banda, i en plena consonància amb les reivindicacions que experts i entitats han traslladat reiteradament, el Parlament Europeu reclama a la Comissió que es prioritzi amb fermesa la "retirada i eliminació" de tots els elements que puguin contenir amiant i es desestimi la viabilitat de "la reparació, el manteniment, l'encapsulació o el segellat" d'aquests elements quan la seva retirada sigui "tècnicament possible" pel fet que "només donen lloc a l'ajornament de la retirada, cosa que perpetua els riscos per als habitants i els treballadors durant anys".

De tot allò exposat fins ara és obligat concloure que el Govern de la Generalitat de Catalunya té

l'obligació legal i la responsabilitat d'impulsar a la major brevetat possible, evitant noves demores i dilacions derivades de la manca d'entesa política, un Pla nacional contra l'amiant destinat a la completa erradicació d'aquest material present en forma de milions de tones als nostres entorns urbanístics i residencials. És a través d'aquest pla i de la dotació dels recursos econòmics, tècnics i humans suficients per assegurar la seva correcta implantació i l'efectivitat del desplegament normatiu que la Generalitat donarà compliment al seu deure de protegir adequadament la salut i la integritat ambiental de la població del territori, exposada a una amenaça latent i creixent a mida que es degraden els materials constructius emprats en els processos d'edificació desenvolupats amb anterioritat a la prohibició de l'amiant. Una protecció de la salut que, recordem-ho un cop més, ha de contemplar-se partint del recordatori traslladat pel Parlament Europeu que "els efectes sobre la salut de l'exposició ambiental s'han infravalorat en gran mesura; que els nivells d'exposició mediambiental a l'amiant poden assolir els nivells de l'exposició professional; [i] que cal investigar més els riscos relacionats amb l'amiant a través d'aquestes vies ambientals", doncs, "segons estudis recents, l'exposició no professional a l'amiant podria explicar al voltant del 20% dels casos de mesotelioma [càncer de pleura sense taxa de supervivència] en els països industrialitzats".

La urgència per impulsar l'acció legislativa que permeti l'aprovació d'aquest pla integral contra l'amiant recau, evidentment, en la constatació que cada dia de demora significa perllongar el risc de la ciutadania a una exposició perillosa en totes les seves formes, al marge de la intensitat. I no és possible, en aquest punt, ignorar que aquest risc es pot accentuar encara més si ens situem davant la perspectiva dels ambiciosos projectes de renovació i rehabilitació urbanística i residencial vinculats als objectius de descarbonització a 2050.

Per tant, considerem que han de destinar-se tots els mitjans i esforços necessaris per accelerar la tramitació i aprovació d'una completa i ambiciosa estratègia nacional per fer front a l'amiant, que permeti complir amb els terminis imposats per la UE -retirada de l'amiant de tots els edificis públics abans de 2028 i de la resta d'infraestructures el 2032- i que, en tot cas, inclogui:

Millorar el grau d'informació a la ciutadania

Realitzar àmplies campanyes de sensibilització adreçades a la ciutadania per millorar el coneixement respecte els riscos i el grau de perillositat que implica l'exposició a l'amiant per, entre d'altres objectius, evitar que es continuïn realitzant intervencions en entorns residencials privats que impliquen

la manipulació inadequada de materials fabricats o que contenen amiant i la gestió deficient dels residus produïts.

Control obligatori de la presència d'amiant a edificis i habitatges

Cal disposar d'informació precisa i acurada sobre la presència d'aquest material i altres substàncies potencialment perilloses i crear un sistema d'expedició de certificats relacionats amb els habitatges construïts amb anterioritat a la prohibició de l'amiant al conjunt de la UE, per tal que l'existència d'asbest sigui una dada coneguda en els processos de venda o traspàs de la propietat i, especialment, abans de la realització d'obres o reformes que puguin posar en perill la salut dels treballadors encarregats d'executar-les, la dels habitants o la dels usuaris de l'immoble i el veïnatge proper.

Parar esment al sistema de canonades i canalitzacions d'aigua

La pràctica totalitat de canonades destinades a la conducció d'aigua instal·lades amb anterioritat al 2001 a territori català estan construïdes amb fibrociment. Tot i que l'evidència científica encara no és concloent sobre les possibilitats de que el contacte de l'aigua amb l'amiant de les canonades pugui comportar la ingesta i acumulació de fibres a l'aparell digestiu, correspon -tal i com reclama el Parlament Europeu- aplicar el principi legal de precaució i accentuar les tasques de control i revisió del sistema de canalització per evitar qualsevol risc per a la població, procedint a la substitució d'aquest material sempre que sigui necessari.

Erradicació definitiva i no pas ajornament del problema

El pla integral de l'amiant ha d'adoptar les mesures necessàries per assegurar que en tots els casos en què la identificació, retirada i eliminació dels materials que continguin amiant sigui tècnicament possible, s'opti per aquesta opció i es descartin actuacions merament paliatives, com ara l'encapsulament o el segellat, que demoren la solució definitiva al problema i perllonguen el risc per a la salut humana.

Support econòmic i fiscalitat ambiental

Les actuacions tendents a impulsar el complet desamiantat del territori han de contemplar, obligatòriament, sistemes públics d'ajuts i subvencions que permetin afrontar els costos de realitzar la retirada segura de l'amiant als propietaris mancats de recursos per fer-ho, de tal forma que ningú segueixi posant en risc la seva salut i la dels demés per incapacitat econòmica. Aquesta acció protectora ha d'estendre's a la figura de les persones llogateres, especialment les més vulnerables, per tal que no

recaigui sobre elles el cost de les adequacions necessàries practicades a l'immoble per depurar-lo d'amiant o millorar-ne l'eficiència energètica.

En paral·lel, és necessari que el règim fiscal i tributari segueixi el principi comunitari de "qui contamina paga" per gravar i penalitzar econòmicament qui, tenint la possibilitat i responsabilitat de fer-ho, desisteixi del seu deure de contribuir al desamiantat del territori.

Control sobre els terrenys contaminats

Si bé és cert que a Catalunya existeix una normativa específica referent a l'existència de sòls contaminats i que aquesta problemàtica ha estat objecte d'abordatge des de la legislació tant estatal com autonòmica, el futur pla per a l'erradicació de l'amiant ha de contemplar amb major profunditat la singularitat del cas dels abocaments il·legals de materials que continguin asbest i la responsabilitat, amb especial intensitat per part de les empreses, en aquestes pràctiques que atempten contra la salut i el medi ambient.

Aprofundir en la protecció dels treballadors exposats i post-exposats a l'amiant

Per més que la competència en matèria de Seguretat Social i en l'ordenament de les relacions laborals sigui estatal i no pas autonòmica, la futura Llei per a l'erradicació de l'amiant i el necessari pla integral contra l'amiant no pot deixar de banda en cap cas la situació de les persones treballadores que han estat en contacte o continuen estant-ho a dia d'avui amb l'amiant en el desenvolupament de les seves funcions, així com les que ho estaran en el futur. En aquest sentit, la norma ha de preveure i accentuar les funcions d'inspecció i revisió que corresponen a l'Administració per evitar aquesta exposició i dotar de majors recursos tècnics, econòmics i humans el sistema públic de salut per millorar el tractament clínic de les patologies, el seguiment de les malalties causades per l'amiant encara en evolució i la identificació de tots els casos en què la presència de fibres d'amiant a l'organisme tingui un origen laboral. Tot plegat per evitar que es perpetui la situació actual d'intolerable infradiagnosi i infranotificació de malalties professionals relacionades amb l'amiant malgrat, segons dades facilitades pel Parlament Europeu, "el 80% dels càncers professionals reconeguts en els Estats membres estan relacionats amb l'amiant".

Aquests breus apunts sobre el contingut que ha de tenir la propera Llei per a l'erradicació de l'amiant i el marc ampli del Pla nacional contra l'amiant no tenen cap vocació d'exhaustivitat, però han de servir per assenyalar la irresponsabilitat de perllongar la situació actual i no actuar amb determinació per acabar amb l'amenaça mortal que representa per a

tots i totes nosaltres viure en entorns on la presència d'amiant, en molts casos greument degradat, és una constant. L'exposició laboral a aquest material continua sent, indiscutiblement, el principal focus de perillositat i el causant de la major part de casos de malalties o defuncions relacionades amb la inhalació de fibres d'asbest. Però és evident que durant molt de temps, i encara avui, no s'ha valorat convenientment quin és el risc potencial que representa pel conjunt de la població la contaminació ambiental per asbest, ja sigui procedent d'instal·lacions industrials on s'ha fet ús d'aquest mineral o dels materials constructius emprats als nostres habitatges i entorns urbans. Així ho demostra amb claredat que només en temps recents, al març de 2021, el Col·lectiu Ronda aconseguí que el Tribunal Suprem es pronunciés per primer cop per admetre la responsabilitat d'una empresa en els casos de càncer i mesotelioma causats per l'amiant procedent de la seva fàbrica que afectaven el veïnat del centre fabril de Cerdanyola del Vallès. Un recorregut judicial encara breu que ha de consolidar-se i enfortir-se a través de l'acció protectora que pugui desplegar la futura norma en defensa del nostre dret a la salut, a la vida i a uns habitatges i entorns segurs.

Tractament tècnic de l'amiant⁽³⁾

Aspectes tècnics amb afectació social de caràcter higiènic, ambiental i econòmic

- L'exposició a l'amiant ha deixat de pertànyer a un àmbit laboral i ha passat a ser un problema de salut pública i mediambiental. Per tant, la limitació a l'exposició laboral ha d'evolucionar cap a una concepció multisectorial o multidisciplinària. Cal treballar-ho de manera conjunta entre el Departament de Treball -que fins ara tenia la competència-, les administracions generals i les locals. Tècnics, empreses, agències de salut pública i societat, prioritzant la protecció de les persones -sobretot els col·lectius més vulnerables- i el medi ambient davant aquestes exposicions potencials a fibres d'amiant. Sense oblidar els col·legis professionals.
- Elevar el coneixement, les tècniques i les metodologies de treball en tots els processos i activitats que intervenen en el tractament de l'amiant és imprescindible i urgent. Davant la poca sensibilització pública respecte a la formació d'operaris i tècnics, el sector privat ha de pro-

moure i oferir el ventall curricular imprescindible fins que les entitats públiques assumeixin la seva part de competència i responsabilitat. Per tant, calen tècnics i empreses amb una formació tècnica més exhaustiva i responsable. I cal la definició d'un itinerari formatiu i d'especialització. La participació, col·laboració i coordinació entre col·legis professionals, patronals, gremis i associacions és fonamental.

- El RERA és un registre caduc que no és de referència. El mercat necessita un registre d'empreses solvents tècnicament i responsables socialment. La societat civil requereix d'un llistat d'empreses autoritzades i prèviament homologades per desenvolupar una o altra activitat. Especialitzada en un o altre tipus d'activitat (RD 396/2006, Annex IV, apartat 1). Com a referència, a altres països europeus les empreses que executen una o altra activitat amb risc d'exposició a amiant requereixen d'una solvència, experiència i coneixement tècnic més especialitzat per formar part d'aquest registre. Cal un registre actualitzat per activitat.
- De la mateixa manera, la societat civil requereix que la relació d'empreses acreditades per una o altra activitat sigui també acreditada per tractar una o altra tipologia de material amb amiant (RD 396/2006, Annex IV, apartat 2).
- És necessari que les Administracions defineixin de manera clara de qui és competència el control i el seguiment de la possible degeneració de superfícies d'amiant -ciment, cobertes, parets pluvials...- mentre no es retiren, i establir els protocols de control mediambiental i de salut pública necessaris per evitar l'exposició de la ciutadania a aquest cancerigen.
- Cal que els tècnics que analitzen els plans de treball des d'una vessant operativa tinguin els mateixos criteris a l'hora avaluar. Que tinguin competència, coherència i responsabilitat també avaluable. Per aquest motiu, cal definir amb més detall el contingut mínim necessari i fer un seguiment homogeni.
- En benefici de la transparència de l'administració pública encarregada d'avaluar i aprovar o no un pla de treball, cal tenir publicats a l'abast de les empreses RERA els criteris de puntuació i d'avaluació a través dels quals els tècnics assignats determinen la idoneïtat o no del pla examinat.
- La vigència de plans de treball aprovats per l'Autoritat Laboral ha de tenir un temps limitat per la seva execució en el cas dels plans específics i d'un termini de validesa pels genèrics. Davant un futur immediat on les catàstrofes, més o

menys extenses, per raons relacionades amb els canvis climàtics -ventades huracanades, aiguats, incendis...- seran habituals, cal tenir uns plans d'emergències per risc d'amiant més adaptats a la realitat i als riscos.

- Els plans de treball han de poder ser redactats per tècnics competents en la matèria. No limitada a tècnics de serveis de prevenció, els qual si estan avalats per avaluar el risc.
- Respecte a les terres amb possibles restes d'amiant, cal disposar d'arguments clars que permetin fer actuacions segures a nivell mediambiental, laboral i de salut pública.
- En relació a aquest aspecte, cal que hi hagin abocats homologats amb capacitat suficient per gestionar tot l'amiant que ha de retirar-se de forma responsable, de la mateixa manera que el seu destí final.
- El sector privat no pot estar esperant entre 20 i 45 dies laborables a que l'Administració responsable de denegar o aprovar un pla de treball cada cop que l'empresa RERA té un servei contractat per executar. Cal un protocol d'homologació tècnic/administratiu d'empreses RERA, a través del qual s'acrediti cadascuna de les activitats amb risc d'exposició potencial a fibres d'amiant i estigui subjecte a seguiment periòdic.
- Cal aprovar, publicar i dur a la pràctica de manera urgent la Llei d'erradicació de l'Amiant a Catalunya recolzada per la Resolució 2019/2182 (INL) del Parlament Europeu. Mentre això no sigui possible, cal aprovar determinats decrets.

No hi ha erradicació possible sense:

1) Definir l'abast, l'estructura, les competències i les responsabilitats en la gestió i el control d'un cens d'edificis, instal·lacions i infraestructures amb amiant (CEIA) de caràcter públic i privat.

2) Aprovar, amb caràcter d'urgència, els decrets necessaris que aportin el rigor professional i ètic en benefici de la salut pública i el medi ambient d'empreses solvents i independents en:

2.1) Identificació i diagnòstic de materials amb contingut d'amiant. Proposta legislativa de control obligatori de presència d'amiant en edificis i instal·lacions abans de la seva venda o lloguer amb l'expedició corresponent de certificat d'amiant i infraestructures (obra pública).

2.2) Tractament i/o retirada de l'amiant en base a determinades metodologies preventives i correctives.

2.3) Laboratoris amb tecnologia suficient per a la detecció i caracterització de les fibres d'amiant

més curtes i fines.

2.4) Funcionariats -d'àmbit autonòmic i municipal- amb experiència i capacitat evidenciable en les distintes tasques associades a activitats amb risc potencial per fibres d'amiant a l'ambient amb pla de treball, seguiment i avaluació de l'impacte generat, etc.

2.5) Sigui a través de la iniciativa privada i/o pública, cal disposar d'un ventall formatiu rigorós que capaciti als tècnics i operaris i, conseqüentment, homologui les empreses.

2.6) L'administració local i l'autonòmica han d'oferir en temps real tota la informació a la ciutadania relacionada amb totes les actuacions que puguin representar una exposició a fibres d'amiant en el seu entorn més immediat.

2.7) Tant el sector privat com les administracions públiques, a escales diferents, han de tenir sempre present dues iniciatives d'afectació: comunitària i planetària:

- Resolució del Parlament Europeu, de 14 de març de 2013, "sobre los riesgos para la salud en el puesto de trabajo relacionados con el amianto y perspectivas de eliminación de todo el amianto existente (2012/2065), [que] insta a realizar una evaluación de impacto y un análisis de costes y beneficios con el fin de avanzar en la eliminación segura del amianto de edificios e instalaciones, y llegar a la meta final de erradicación del amianto. En concreto, el Dictamen del Comité Económico y Social Europeo del año 2015 sobre el amianto en la Unión Europea establece, entre sus conclusiones, el objetivo de erradicar todo el amianto a finales de 2032".

- 25 de setembre de 2015, per l'Assemblea General de les Nacions Unides (ONU): Agenda 2030, "Objetivo 3: Salud y bienestar" i "Objetivo 11: Ciudades y comunidades sostenibles".

- Resolució del Parlament Europeu, de 20 d'octubre de 2021, "con recomendaciones a la Comisión sobre la protección de los trabajadores contra el amianto (2019/2182 INL)".

2.8) A nivell estatal, aquesta Taula Tècnica insta a que, d'una vegada per totes, es digni a revisar dos reials decrets per actualitzar-los:

- Real Decreto 108/1991, de 1 de febrero, sobre la prevención y reducción de la contaminación del medio ambiente producida por el amianto.
- Real Decreto 396/2006, de 31 de marzo, por el que se establecen las disposiciones mínimas de seguridad y salud aplicables a los trabajos con amianto.

Rodejats d'amiant. Imatges a tocar del recinte on es celebra la Convenció (fotos de Pedro Duarte)

La ciutadania davant l'amiant⁽⁴⁾

L'amiant instal·lat arreu de Catalunya, a tots els pobles, ciutats, equipaments públics -escoles, centres de salut, llars d'infants, antigues fàbriques...-, representa un gran perill per a la salut pública. Les partícules de l'amiant que es va col·locar fa anys, ara envellit, es desprenen, contaminen el medi ambient i provoquen la inhalació de les fibres per part de la ciutadania, causant malalties greus i la majoria mortals.

L'amiant, per tant, és un gran perill que afecta a tota la població i correspon a les diferents Administracions, començant pel Govern de la Generalitat i tots els ajuntaments, posar els mitjans tècnics i econòmics per retirar-lo i eliminar-lo.

Com sempre, aconseguir l'objectiu de retirar l'amiant no és gens fàcil. Per això cal la participació dels ciutadans, denunciant on hi ha amiant, fent difusió i donant informació del que representa viure en un entorn ple d'amiant, i exigint a l'Administració que presenti un pla per retirar-lo.

Els Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant i la Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb) han liderat un moviment veïnal per fer front al greu problema que significa per a la salut pública i el medi ambient la gran quantitat d'amiant instal·lat en el nostre entorn.

Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant

En la **reivindicació d'un pla a Catalunya per erradicar l'amiant**, els Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant han estat capdavanters en la proposta d'aquest Pla, exigint a la Generalitat el seu

desenvolupament. A l'antiga fàbrica de Macosa, en les darreres dècades del segle XX, es va treballar molt amb l'amiant. En conseqüència, ara, quan han passat més de 40 anys, un cop jubilats, són molts els companys malalts i que han mort a causa de l'amiant. Davant d'aquesta greu situació, es van organitzar com a Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant, amb l'objectiu d'eliminar l'amiant.

El 4 de març de 2015, van presentar una resolució en el Plenari del Districte de Sant Martí, on tots els grups, per unanimitat, van aprovar "recolzar les accions per fer desaparèixer l'amiant encara existent en el districte, tot confeccionant prèviament un cens, principalment en edificis i espais públics".

El 31 de març de 2017, es va presentar una campanya de recollida de signatures dirigides al President de la Generalitat de Catalunya i a l'alcalde de Barcelona, tot demanant:

1. **Un cens de l'amiant** instal·lat a tot Catalunya.
2. **Un pla de desamiantat total** amb prioritat per a les escoles, els hospitals i els edificis i instal·lacions públics.
3. Compliment rigorós del **programa de revisions mèdiques post-ocupacionals** dels treballadors exposats a l'amiant amb els mitjans i mètodes més eficaços.
4. **Subvencions i coordinació per a la investigació** i el desenvolupament de mètodes de curació de les malalties relacionades amb l'amiant, especialment del mesotelioma.

Durant la campanya, es van recollir **10.357 signatures**, que es van presentar a l'alcalde de Barcelona, Ada Colau, el 30 de gener de 2018. Mesos més tard, el 30 de maig, Roger Torrent recollia les signatures com a President del Parlament de Catalunya, ja que el President Carles Puigdemont estava exiliat.

La campanya contra l'amiant va significar un treball intens i llarg per dur les reivindicacions arreu. Vam visitar els hospitals més importants i la Diputació de Barcelona, i es van aprovar mocions recolzant la campanya -a L'Hospitalet de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet, Badalona, Sant Adrià de Besòs, Barcelona, etc.-. Amb l'impuls dels Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant, l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) va aprovar l'abril del 2019 un pla d'acció per erradicar tots els materials que tinguin amiant en els 36 municipis metropolitans, i es va aprovar una resolució amb nou punts en relació amb l'amiant.

La finalitat d'aquesta campanya comportava portar les propostes a la màxima autoritat de Catalunya. D'aquesta forma, els Jubilats de Macosa-Alstom es van reunir el 27 de desembre de 2019 al Palau de la Generalitat amb el president Quim Torra. En aquella reunió, **el president es va comprometre a crear una comissió interdepartamental per estudiar com eliminar l'amiant de Catalunya.**

Es va aprovar crear un Pla Nacional per Erradicar l'Amiant de Catalunya. Per complir aquest objectiu, es va crear la Comissió per a l'Erradicació de l'Amiant de Catalunya (**CEAC**) i la comissió **Desamiant-Cat**. Des del mes de gener, a la CEAC estan presents la majoria dels departaments de la Generalitat. Els Jubilats de Macosa-Alstom formen part de les dues comissions, amb un tècnic i un metge com a assessors.

Durant uns mesos, aquestes comissions avancen en la proposta d'una llei per erradicar l'amiant de Catalunya, però amb la pandèmia, les eleccions anticipades i altres motius diversos, els treballs de **les dues comissions es van paraitzar**. Vist que passaven els mesos i tot continuava paraitzat, es va demanar una reunió amb **el nou president de la Generalitat, Pere Aragonès, que es va comprometre a agilitzar de nou els treballs de les dues comissions.**

Comissió Contra l'Amiant de la Favb

Des del primer moment, els Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant han treballat conjuntament amb la Favb, que va organitzar una comissió per tractar el greu problema de l'amiant. Primer, el treball es feia des de la Comissió de Medi Ambient de la Favb i, més tard, es va crear una comissió específica de l'amiant. Els Jubilats de Macosa-Alstom formen part d'aquesta comissió, que fa un treball de conscienciació de la població des del 2019 amb la celebració del **Fòrum sobre Contaminacions ocultades**. D'aquestes jornades van sortir dues declaracions, una dirigida a la Generalitat i l'altra a l'Ajuntament de Barcelona, signades per 93 associa-

cions veïnals i 15 organitzacions socials. En aquest enllaç trobareu els documents i la relació dels signants, així com tota la informació referent a la dinàmica de la Comissió contra l'Amiant de la Favb: **participa.favb.cat/assemblies/Amiant**.

La pandèmia no va aturar l'activitat de la comissió i, conjuntament amb l'Escola Veïnal de la Favb, es van realitzar **xerrades en línia a tots els districtes** de la ciutat, i una de molt concorreguda a nivell central, titulada "Amiant mai!", el 28 de gener de 2020. També s'han fet altres xerrades a barris com el Poblenou, Can Baró, Besòs, el Guinardó, etc. Alhora, hi ha hagut **tallers especialitzats** per aprofundir en la problemàtica, el primer el 9 d'octubre de 2019; un monogràfic sobre l'Avantprojecte de Llei d'Erradicació de l'Amiant, el 21 de desembre de 2020; "Com actuar davant la presència d'amiant?", el 24 de maig de 2022; i "Amiant i Salut", el 31 de març de 2022.

En l'àmbit **divulgatiu**, s'ha fet un tríptic, s'ha creat una pàgina web (noalamiant.org), s'ha fet un dossier a la revista Carrer, i s'ha publicat un document del Sr. Lluís Mallart sobre el "Cens de l'amiant" i diversos comunicats públics, a més de fer rodes de premsa. La presència en els mitjans de comunicació -premsa i televisió- ha estat habitual en els conflictes oberts.

La principal característica de la **Comissió Contra l'Amiant de la Favb és ser un punt de trobada per dinamitzar les lluites veïnals** contra aquest material que es donen als barris. L'expertesa dels Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant i de professionals afins ha estat indispensable i ens ha permès fer un seguiment de les Comissions de l'Avantprojecte de Llei, en les quals la Generalitat va negar la participació directa de la Comissió.

També hem donat seguiment, impuls i suport al veïnat del Cinema Urgell, del Mercat de l'Abacaderia, d'un solar del carrer del Maresme, d'una nau de Sant Martí, d'un supermercat -espai de volum disconforme- del Baix Guinardó, d'un solar del carrer del Dos de Maig, del taller de metro de Vilapiscina, d'un garatge de la Meridiana... i molts d'altres. Tots ells han estat processos llargs i difícils, però cal dir que molts han acabat amb bons resultats.

Cal ressaltar que a la comissió de la Favb hi participa l'Associació de Veïns i Veïnes de **Badia del Vallès**, que està impulsant un procés sense precedents per la descontaminació d'amiant al seu municipi, una de les zones més afectades de tota Europa.

Respecte a **espais públics**, s'ha actuat intensament per la retirada d'amiant del Turó de la Rovira.

Un dels aspectes més sensibles de la lluita contra l'amiant és el de les **escoles i els seus entorns**,

donat que els infants tenen un factor de contaminació més alt que la resta de la població. La Llei 14/2010 de 27 de maig dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (Art. 44, Dret a la prevenció, protecció i promoció de la salut), determina que: "Qualsevol infant o adolescent té dret a rebre actuacions preventives, amb l'objectiu de prevenir les malalties i les seves complicacions i disminuir l'exposició a factors de risc per a la salut...".

La demanda de l'AFA de l'escola La Llacuna va començar fa vuit anys, quan encara no estàvem constituïts com a comissió, i enguany s'ha aconseguit la retirada de l'amiant d'una fàbrica adjacent. Dura va ser la lluita dels pares i mares de l'escola Nou Graons i, finalment, han obtingut també la seva retirada, però continuen mobilitzades altres escoles que encara no han vist la solució: Balmanya, Prosperitat, Els Encants, Leonor Serrano, Gaia, Fluvià... Aquestes lluites estan liderades per les mares i pares implicades, i a vegades les direccions s'han posat de perfil. Hi ha hagut recollides de signatures, debats tallant el carrer, manifestacions, intervencions en el plens dels Districtes, peticions al Síndic de Greuges...

També hem treballat amb **col·lectius laborals** com els del Metro.

La Comissió ha estat en contacte amb altres actors socials contra l'amiant a nivell estatal i ha encoratjat la Confavc, que recentment ha creat una comissió per estendre la problemàtica a nivell de tota Catalunya.

En l'**àmbit institucional**, hem tingut reunions amb el Síndic de Greuges, amb la Unitat de Medi Ambient de Seprona, amb la direcció de Bombers de Barcelona... Amb l'Ajuntament de Barcelona i l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB) hem mantingut trobades periòdiques per reclamar canals de comunicació amb la ciutadania -hem participat en el contingut de la seva web i en la redacció d'un tríptic divulgatiu-, establir protocols de retirada d'abocaments il·legals per part de la Guàrdia Urbana, fer seguiment del cens municipal...

Tota aquesta tasca no seria necessària si des de l'Administració es prengués la ferma determinació d'acabar amb la presència d'amiant, tot obeint les directrius europees. Per tant, **l'objectiu principal i immediat d'aquesta Comissió és que s'aprovi la Llei per a l'Erradicació de l'Amiant de Catalunya**. No obstant, davant del perill quotidià que suposen les fibres alliberades d'amiant, no acceptem que les Administracions ens diguin que no poden fer res mentre la normativa legal no estigui aprovada. Creiem que amb voluntat política es poden forçar normatives vigents, com ara fer efectiu el redactat del DOGC, núm. 6623, 15/05/2014, que en el seu article 79.2 permet la declaració d'estat ruïnós i en l'article 95 considera el risc per a la salut i la integritat

de les persones. Són vides humanes les que estan en joc. Lògicament, aquesta extrapolació normativa mai restarà l'òbvia necessitat d'establir un marc legal on actuar de manera ferma per retirar l'amiant i aquest marc no pot ser altre que la llei que reclamem amb insistència.

Tanmateix, si bé actualment hi ha dificultats per actuar en espais privats, en indrets de titularitat pública l'Administració pot accionar sense més dilació plans per a la seva retirada. La voluntat política, sustentada per la unanimitat mèdica sobre la seva perillositat, és suficient per portar a terme aquesta escomesa.

Les **limitacions pressupostàries** són un condicionant només secundari quan hom és conscient del greu problema de salut que comporta, i únicament poden marcar prioritats, que s'han d'establir en funció de la concurrència de persones en aquests espais, però mai ser l'excusa per no portar-los a terme.

Massa vegades el veïnat es veu obligat a vigilar i denunciar com es porten a terme els **processos de retirada del fibrociment**, molts cops realitzats per empreses RERA poc escrupoloses en la seva tasca i sense la deguda informació al veïnat. Aquestes males praxis representen un perill important de dispersió de fibres d'amiant al medi ambient. Les mesures de control de la seguretat ciutadana en les obres de retirada de fibrociment (RD396/2006) haurien de ser fetes pels inspectors que actualment no tenen tenen suficient capacitat.

És incompreensible que entre les diverses Administracions no hi hagi les sinergies conjuntes adequades. No pot ser que no hi hagi una comunicació fluida entre els organismes autonòmics responsables de l'autorització dels plans de treball i les autoritats locals per tal que es pugui controlar el correcte desamiantat i garantir l'avís al veïnat perquè adopti les mesures protectores mentre durin les obres.

Sense una voluntat política de tots els estaments implicats de l'administració pública i amb el suport actiu de la ciutadania no es podran obtenir els objectius mínims demanats en la disposició addicional catorzena del BOE, núm. 85, de 09 d'abril de 2022, que marca **el termini d'un any -és a dir, a l'abril del 2023- perquè estigui elaborat un cens d'instal·lacions i emplaçaments públics amb amiant i la calendarització de la seva retirada**. A més, considerem que, donat que les fibres d'amiant no entenen de fronteres, el cens hauria de comportar l'anàlisi del voltant de l'equipaments, concretament de cent metres a la rodona, tant si els terrenys són públics com privats.

Exigim que el resultat d'aquest cens sigui públic. La negativa a fer-ho -com ha fet fins ara el Departament d'Educació, sota el criteri que això causaria alar-

ma social, quan realment es la manca d'informació o una informació incorrecta- crea alarma social i més desafectació cap als polítics. La confiança únicament es guanya quan la declaració oficial d'un espai com a contaminat per amiant es fa conjunta amb l'anunci de la planificació de la retirada d'aquest material.

La Comissió contra l'Amiant de la Favb i els Jubilats de Macosa-Alstom Afectats per l'Amiant exigim que s'eviti l'encapsulament de l'amiant com a alternativa a la seva retirada, donat que és una operació que allibera fibres a l'aire i que té una eficàcia de pocs mesos (Instrucció 1/2021 sobre el doblatge de cobertes). L'única protecció eficaç contra l'amiant és la seva retirada.

Cal que els municipis estableixin oficines d'informació i línies de comunicació al ciutadà sobre tots els temes relacionats amb l'amiant. La població, cada cop més conscienciada, ha de saber en tot moment com procedir i de quines ajudes econòmiques disposa.

També és necessari augmentar la xarxa de Punts Verds adaptats perquè els ciutadans puguin desfer-se dels petits elements amb amiant que puguin tenir al domicili. Però, especialment, és molt important que des de l'Agència de Residus de Catalunya (ARC) s'estableixi de manera dimensionada els abocadors de materials perillosos on s'ha de portar els MCA. Actualment, només n'hi ha el de Castellolí. També cal extremar la persecució dels abocaments il·legals.

De manera modesta, podem determinar que estem davant d'un **nou moviment social** que, a vista del que està passant, ha d'esdevenir clau per aconseguir l'erradicació de l'amiant en indrets de concurrència pública el 2028 i d'arreu el 2032, tal com demanen les directrius europees. I entenem que aquesta lluita no només és per fer incidència en casos concrets, sinó també, i sobretot, per vetllar perquè s'aprovi i executi amb pressupostos suficients el Pla Nacional d'Erradicació de l'Amiant a Catalunya i l'Avantprojecte de Llei per l'Erradicació de l'Amiant.

Per un país lliure d'amiant

Aquesta documentació ha estat elaborada per les persones integrants de les comissions que han estat preparant les quatre taules de debat de la convenció:

(1) La salut i l'amiant

Coordinació: **Josep Tarrés**

Participants: **Carmen Diego, Ramon Orriols, Antonio Agudo, Ernest Nadal, Ana Sogo, Laura Mezquita, Carmen Plasencia, Constança Alberti, Cristina Cabestañ**

(2) Marc jurídic de l'amiant

Coordinació: **Marta Barrera García**

Participants: **Esther Pérez Martínez, Jaume Cortes Izquierdo, Àlex Lasmarias Reverte**
(Col·lectiu Ronda)

(3) Tractament tècnic de l'amiant

Coordinació: **Lluís Mallart**

Participants: **Sonia Hernandez-Montaña, Miguel Ángel Saez, Gerard Estanyol, Rosa Nevado, José Barrios, Fernando Novella**

(4) La ciutadania davant l'amiant

Coordinació: **Joan Maria Soler**

Participants: **Jordi Foix, Àngel Cobo, Miguel Moreno, Josep Ramon Carme, Cristina Huget, Carolina Abadía, Juan José Diaz, Marcos Belisario, Josep Escrich**

COMISSIÓ CONTRA L'AMIANTE DE LA FAVB

JUBILATS DE MACOSA-ALSTOM AFECTATS PER L'AMIANTE

Document imprès gracies el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Drets Socials

Ajuntament de
Barcelona

